

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

663

MISINGI YA ELIMU

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Mwaka: 2018

MAELEKEZO.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A**, maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (alama 36)

1. Eleza maana ya "andragogy" na taja tofauti tatu kati yake na pedagogy.

Andragogy ni sayansi au sanaa ya kufundisha watu wazima, ikilenga mahitaji, uzoefu na motisha zao.

Tofauti ya kwanza ni kuwa andragogy inazingatia uzoefu wa mwanafunzi, pedagogy inazingatia mtoto bila uzoefu mkubwa.

Tofauti ya pili ni usimamizi wa kujifunza; watu wazima wanachukua jukumu kubwa katika andragogy, wakati watoto wanahitaji mwongozo zaidi.

Tofauti ya tatu ni sababu ya kujifunza; watu wazima hufundishwa kwa sababu ya haja au maslahi, watoto wanajifunza kwa mujibu wa mtaala wa shule.

2. Taja mbinu nne za kufundishia watoto wachanga na ufafanue matumizi ya kila moja.

Mbinu ya kwanza ni michezo ya kijamii. Inatumika kuendeleza stadi za kushirikiana na maadili.

Mbinu ya pili ni simulizi. Inasaidia kukuza lugha, ufahamu wa maadili na fikra za ubunifu.

Mbinu ya tatu ni shughuli za kuchora na kutengeneza. Inasaidia maendeleo ya motor ndogo na uelewa wa mazingira.

Mbinu ya nne ni kuiga mfano wa walimu. Inasaidia watoto kujifunza tabia na maadili kwa kuiga matendo sahihi.

3. Eleza athari tatu za ukosefu wa uendeleu wa walimu kwa ubora wa elimu.

Athari ya kwanza ni kupungua kwa motisha ya wanafunzi. Walimu wanaobadilika mara kwa mara hawapewi mwongozo unaoendelea.

Athari ya pili ni kupungua kwa ubora wa ufundishaji. Wanafunzi hawapati mwongozo wa kina na wa kuendelea.

Athari ya tatu ni ukosefu wa mwendelezo wa mtaala. Maudhui hayaendelei kwa usahihi, hivyo kuathiri matokeo ya mwanafunzi.

4. Eleza mawazo ya wanafalsafa wawili kuhusu umuhimu wa uzoefu katika kujifunza.

John Locke aliunga mkono dhana ya "tabula rasa", akisema mtoto anazaliwa bila ujuzi na uzoefu huchangia kujifunza.

Jean Piaget alisisitiza kuwa maendeleo ya akili ya mtoto hutegemea uzoefu wa moja kwa moja na kuingiliana na mazingira.

5. Taja sifa nne za mtaala unaotumika kwa mahitaji ya kazi za viwanda.

Sifa ya kwanza ni kuhusisha stadi na ujuzi unaohitajika sokoni.

Sifa ya pili ni kuzingatia usalama kazini na taratibu za viwanda.

Sifa ya tatu ni kuboresha ubunifu na uwezo wa kushughulikia mashine au teknolojia.

Sifa ya nne ni kuzingatia masuala ya maadili na ushirikiano kazini.

6. Eleza mchango wa teknolojia ya habari katika elimu ya watu wazima, toa mifano miwili ya matumizi.

Teknolojia ya habari inarahisisha upatikanaji wa mafunzo popote na wakati wowote.

Mfano wa kwanza ni kutumia video na kozi za mtandaoni kutoa mafunzo ya ufundi.

Mfano wa pili ni kutumia simu za mkononi au kompyuta kuwasiliana na walimu na kupata maswali au mafunzo ya ziada.

7. (i) Taja vitu vitatu vinavyotakiwa kwa mpango wa mafunzo ya wiki mbili kwa wakulima.

Vitu ni: malengo ya kozi yaliyo wazi, ratiba ya masomo inayowiana na kazi za wakulima, na vifaa vya kufundishia (kama michoro, vifaa vya majaribio).

(ii) Elezea njia moja ya kutathmini mafanikio ya mafunzo hayo.

Kuweka jaribio la vitendo kwa wakulima baada ya mafunzo kuangalia kama wanatumia mbinu zilizoлезewa katika shamba zao.

8. Taja sababu tatu za upungufu wa walimu katika shule za kijijini.

Sababu ya kwanza ni umbali mrefu kutoka makazi ya walimu kwenda shule.

Sababu ya pili ni masharti magumu ya maisha na motisha ndogo.

Sababu ya tatu ni ukosefu wa rasilimali za kufundishia zinazoweza walimu kufanya kazi vizuri.

9. Taja wajibu wawili wa mtaa katika kuhakikisha usalama wa shule.

Kuhakikisha ulinzi wa watoto shuleni na katika maeneo ya michezo.

Kushirikiana na shule katika kutatua matukio ya uhalifu au ajali shuleni.

SEHEMU B (alama 40)

10. Toa uchambuzi wa kesi: kozi ya watu wazima ilibuniwa bila kuzingatia maisha ya wanafunzi. Eleza matatizo matatu yanayotokea na jibu jinsi ungeirekebisha kozi hiyo.

Tatizo la kwanza ni ukosefu wa ushiriki. Wanafunzi hawawezi kufuata ratiba ya kozi kutokana na kazi au familia.

Tatizo la pili ni upungufu wa motisha. Wanafunzi hawaona umuhimu wa masomo yasiyoendana na maisha yao.

Tatizo la tatu ni matokeo mabaya ya ujifunzaji. Wanafunzi hawawezi kutumia maarifa kwa vitendo.

Urejeshaji: kozi inaweza kurekebisha kwa kuzingatia ratiba inayowiana na maisha ya wanafunzi, kutoa maudhui yanayohusiana na ujuzi wanaohitaji, na kutumia mbinu za mafunzo ya vitendo.

11. Jadili kwa undani jinsi falsafa ya Montessori inaweza kubadilishwa ili ifae muktadha wa kijiji cha Watanzania.

Falsafa ya Montessori inasisitiza kujifunza kwa uhuru na kutumia vifaa vya kiajabu.

Ili kufaa muktadha wa kijiji, vifaa vinaweza kubadilishwa na kutumia rasilimali za asili zilizopo kijijini kama mchoro wa udongo, mboga au samani ndogo za michezo.

Walimu wanapaswa kuwa wa mwongozo wa karibu zaidi, wakihakikisha watoto wanashirikiana na wanajifunza stadi zinazohusiana na maisha ya kila siku.

Kuanzisha shughuli za pamoja ambazo zinahusisha familia na watoto pia kunasaidia kubadilisha falsafa hii kwa muktadha wa kijiji.

12. (a) Eleza jinsi sosholojia ya elimu inavyosaidia kutambua vikwazo vya kijamii kwa ushiriki wa shule.

Sosholojia ya elimu inachambua jinsi tabia za jamii, mila, desturi, na uhusiano wa kijamii unavyoathiri motisha na matokeo ya mwanafunzi.

Hii inasaidia kutambua vikwazo kama umasikini, tofauti za kijinsia, na masharti magumu ya familia yanayokwamisha ushiriki wa shule.

(b) Pendekeza hatua tatu za utekelezaji za jamii ya shule kukabiliana na vikwazo hivi.

Hatua ya kwanza ni kuanzisha programu za ruzuku na msaada kwa watoto masikini.

Hatua ya pili ni kuandaa mafunzo ya jamii na wazazi kuhusu umuhimu wa elimu kwa wote.

Hatua ya tatu ni kuhamasisha usawa wa kijinsia kupitia mtaala, michezo na uongozi wa shule.

13. Tengeneza mfumo wa vigezo vitatu vya tathmini ya matumizi ya teknolojia darasani, elezea jinsi kila kigezo kinavyopimwa.

Kigezo cha kwanza ni kiwango cha ufanisi wa walimu kutumia teknolojia. Kinapimwa kwa uchunguzi wa moja kwa moja na tathmini ya walimu.

Kigezo cha pili ni ushiriki wa wanafunzi. Kinapimwa kwa kuangalia idadi ya wanafunzi wanaoshiriki katika masomo ya mtandaoni au mazoezi ya kiteknolojia.

Kigezo cha tatu ni matokeo ya ujifunzaji. Kinapimwa kwa kuchunguza kama wanafunzi wanapata maarifa, ujuzi na stadi kupitia teknolojia.

SEHEMU C (alama 24)

14. Jadili kwa undani changamoto za mabadiliko ya mtaala na jinsi viongozi wa shule wanavyoweza kuzisimamia.

Changamoto ya kwanza ni upinzani kutoka kwa walimu wasiozoea mtaala mpya. Kuweka semina na mafunzo ya walimu kunaweza kusaidia kupunguza upinzani.

Changamoto ya pili ni upungufu wa rasilimali mpya. Viongozi wanaweza kushirikisha wazazi na mashirika kupata vifaa vinavyohitajika.

Changamoto ya tatu ni muda mfupi wa utekelezaji. Viongozi wanaweza kupanga ratiba ya hatua kwa hatua ili walimu na wanafunzi waweze kuzoea.

Changamoto ya nne ni kutokuwa na ufahamu wa kina wa walimu na wazazi. Viongozi wanaweza kuandaa mikutano na warsha za maelezo.

15. "Elimu ya zamani haifai tena." Tathmini kauli hii ukitoa hoja za na dhidi ya madai.

Hoja za kuunga mkono: elimu ya zamani mara nyingi haizingatii teknolojia, ujuzi wa kisasa na mahitaji ya soko la kazi.

Hoja za kupinga: baadhi ya maadili na misingi ya elimu ya zamani bado ni muhimu, kama maadili, msitari wa kihistoria, na ufahamu wa kijamii.

Hitimisho: elimu ya zamani haiwezi kutumika kwa vipengele vyote, lakini inaweza kuunganishwa na mbinu mpya ili kuunda mtaala wa kisasa.

16. Toa muhtasari wa kanuni nne za kufundisha watu wazima na elezea ni kwa nini kila moja ni muhimu.

Kanuni ya kwanza ni kutegemea uzoefu wa mwanafunzi. Hii ni muhimu kwa sababu inasaidia watu wazima kuunganisha maarifa mapya na yale waliyoyapata.

Kanuni ya pili ni mahitaji ya kiutendaji. Ni muhimu ili kujifunza kuhusiana na kazi, maisha au jamii ya mtu.

Kanuni ya tatu ni motisha. Inasaidia watu wazima kushiriki kikamilifu kwani wanajifunza kwa sababu wanayoona thamani.

Kanuni ya nne ni ushirikishaji. Inarahisisha maingiliano, kujadili na kushirikiana, na hivyo kuongeza ufanisi wa ujifunzaji.